

МЕСЕЧЕН ПРЕГЛЕД

септември 2016 година

Следење на владеењето за раст во областа на правдата од Стратегијата за Југоисточна Европа 2020 (JuDGMeNT)

Месечниот преглед се објавува во рамките на проектот „Следење на владеењето за раст во областа на правдата од Стратегијата за ЈИЕ 2020 (JuDGMeNT)“, што го спроведува Институтот за европска политика, со финансиска поддршка од Регионалниот совет за соработка. Главна цел на проектот е воспоставување на структуриран механизам од граѓански организации за следење на исполнувањето на мерките/инструментите/приоритетите од димензијата *Правда*, согласно Стратегијата за ЈИЕ 2020. Овие мерки се:

П.1. Подобрување на ефикасноста и компетентноста: преглед на квалитетот, ефикасноста и компетентноста на судиите и судовите;

П.2. Подобрување на судската соработка во слободен пристап до информации, спроведување прекугранични извршувања и прекугранична постапка во стечај, преземања и спојувања;

П.3. Поддршка на алтернативното решавање на спорови (АРС): Воведување или подобрување на законската рамка за АРС и овозможување на соодветна правна и институционална соработка со судскиот систем и системот за спроведување.

Повеќе информации за проектот се достапни на следниот линк:
http://www.epi.org.mk/newsDetail_mk.php?nwsid=131

Квалитет, компетентност и ефикасност на судиите и судството

Судскиот совет на РМ, на седницата одржана на 5 септември 2016 година, донесе одлуки за избор на 28 судии во судови во Република Македонија, согласно претходната одлука за објавување огласи за избор на судии, донесена на седницата одржана во месец август. Оваа одлука беше пропатена со реакција од страна на граѓанското општество. Неспорејќи ја потребата од судии во определените судови, Мрежата 23 напомена дека ова е трет пат Судскиот совет на Република Македонија да избира претседатели на судови и судии непосредно пред предвидените предвремени избори.¹ Со ваквата практика продолжи неспроведување на реформските приоритети што се однесуваат на деполитизација на назначувањето и унапредувањето судии, оценувањето, дисциплинските постапки и разрешувањето и Судскиот совет продолжува да избира претседатели на судови и судии, без какви било претходни промени во системот на избор.

На останатите седници одржани во месец септември, Судскиот совет постави вршители на должност на позицијата претседател на Основниот суд Тетово и претседател на Апелациониот суд Штип и донесе одлуки за објавување оглас за наведените позиции, како и оглас за избор на еден судија на Основниот суд Скопје 2 Скопје од редот на Академијата за судии и јавни обвинители.

¹ Судскиот совет на Република Македонија во претходниот период избра осум претседатели на судови и објави оглас за избор на десет судии на 23.02.2016 година и седум судии на 06.04.2016 година, во двата случаи на само еден ден пред планираното и продолженото распуштање на Собранието. Целосното соопштение на Мрежата 23 е достапно на следниот линк: <http://www.merc.org.mk/aktivnost/9/soopshtenie-povod-najaveniot-izbor-na-novi-28-sudii-od-strana-na-sudskiot-sovet-na-republika-makedonija>.

Во текот на септември одржани се планираните обуки, односно обуката за практична примена на Законот за одредување на видот и одмерување на висината на казната, обуката за преминување на товарот на докажување во случаите на дискриминација во соработка меѓу мисијата на ОБСЕ и Академијата за судии и јавни обвинители и обуката за практична примена на член 5 од ЕКЧП во соработка меѓу Академијата за судии и јавни обвинители и ИПА.

Штрајкот на судската администрација кој беше започнат во мај 2016 година, а беше ставен во мирување во текот на месец август, беше прекинат во септември, иако не беа исполнети претходно поставените барања на судската администрација² Ваквата одлука доаѓа откако судската администрација се соочи со разни притисоци,³ што упатува на фактот дека не се согледува важноста која истата ја има во ефикасноста на судскиот систем и пристапот до правда.⁴

Судскиот буџетски совет одлучи платата на судските службеници за мај 2016 година да биде исплатена во целост, а задршката на плата согласно член 77 од Законот за судска служба за биде реализирана со исплатата на плата за јуни 2016 година. Според генералниот секретар на синдикатот на работниците од управата, правосудните органи и здруженијата на граѓани на Република Македонија ова беше само уште еден обид да се скрши штрајкот на судската администрација и да се тргне вниманието од проблемите на судските службеници. Судскиот буџетски совет (СБС) до вработените во судовите доставил известување во кое стои дека колективно ќе им се намалат платите за 40% за оние месеци во кои судската администрација штрајкувала. Оваа одлука на СБС доаѓа неколку дена по првото решение во кое се бараше од претседателите на судовите да изготват решенија со намалени плати за 60% за вработените кои два месеци штрајкуваат барајќи поголеми плати. Ваквата фактичка состојба, меѓу другото, упатува дека наместо преговори, врз судските службеници се вршеле притисоци од страна на Судскиот буџетски совет и претседателот на Судскиот совет, што е недозволиво за судскиот совет како самостоен и независен орган на судството и укажува на нетранспарентност во работата на истиот.⁵

Штрајкот на судската администрација несомнено имаше негативен ефект и со тоа во крајна линија се доведе во прашање функционирањето на судовите. Меѓутоа, тука секако мора да истакнеме дека во едно демократско општество истиот е загарантирано право и можноста да биде спречен не беше исклучена, доколку засегнатите страни беа согласни за постигнување договор.

Судска соработка во слободен пристап до информации, спроведување прекугранично извршување и прекугранична постапка во стечај, преземања и спојувања

Во текот на септември продолжи интересот на јавноста за можното преземање на "Макпетрол" АД Скопје од страна на "Balkan Petroleum Holding Limited". Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на 98-мата седница од 19 септември 2016 година, донесе Заклучок за прекинување на поведената постапка по Барањето за издавање дозвола за понуда за преземање на "Макпетрол" АД Скопје, поднесено од страна на "Balkan Petroleum Holding Limited".

Како што известува Комисијата, постапката е прекината заради решавање на претходно прашање кај друг надлежен државен орган. Постапката во врска со барањето за издавање дозвола за понуда за преземање на "Макпетрол" АД Скопје, поднесено од страна на "Balkan Petroleum

² http://www.upoz.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=407:2016-09-13-11-53-33&catid=1:latest-news.

³ <http://www.slobodnaevropa.mk/a/27842287.html>.

⁴ <http://www.akademik.mk/naroden-pravobranitel-sudskata-administratsija-so-pravo-se-chuvstvuva-diskriminirano-poradi-neednakvata-raspredelba-na-sredstvata-za-sudskata-vlast/>.

⁵ <http://vistinomer.mk/sudskiot-budhetski-sovet-ne-smee-kolektivno-da-gi-namali-platite/>

Holding Limited", ќе се продолжи по решавање на претходното прашање од страна на надлежниот државен орган.

На почетокот на септември 2016 година министерот за правда Валдет Џафери и амбасадорот на Обединетото Кралство во Република Македонија, Чарлс Гарет потпишаа Меморандум за соработка за унапредување на системот на судска пракса преку користење на моделот на британскиот судски систем, неговата традиција и култура. Целта на Меморандумот е и зајакнување на независноста на судството, подобрување на капацитет на судиите, зголемување на довербата на граѓаните во правосудниот систем. Целите се зајакнување на клучните принципи: доследност, кохерентност, правна извесност, предвидливост и транспарентност.

Притоа се нагласува дека сите бизниси, без разлика дали се мали или големи, локални или странски, имаат потреба од судски систем во кој можат да веруваат и кој ќе им испорача фер и независни одлуки.

Алтернативно решавање на спорови

Во текот на месец септември, по завршувањето на судската ферија и започнувањето со повторно закажување на судските рочишта, повторно се интензивираа и активностите во областа на медијацијата.

Во овој период активно постапуваат 9 (девет) лиценцирани медијатори за кои основни податоци за контакт се објавени на интернет страната на Министерството за правда, па забележан е и пораст на интересот за добивање информации за постапката на медијација од заинтересираните лица кои имаат потреба од правна помош кај медијатор.⁶

Поради зголемениот интерес на страните и нивните полномошници за постапката на медијација, посебно во делот на примената на законската измена во ЗПП со која е воведен задолжителен обид на медијација во стопанските спорови кои се однесуваат на парични побарувања до 1.000.000,00 (еден милион) денари за кои постапката се поведува со тужба до надлежен суд, се јавува потреба од итно формирање на Комора на медијатори која би претставувала организациона форма во која ќе се организираат лиценцираните медијатори, како и потреба од донесување на подзаконски акти заради усогласување на работата на медијаторите при постапувањата и преземањето дејствија во предметите кои ги заведуваат по барање на заинтересираните страни за медијација.⁷

По однос на бројот на заведени и завршени случаи на медијација, во Регистарот за евидентирање на постапките на медијација кој се води во Министерството за правда – Секторот за работа со нотари, извршители и медијатори, во месец септември се заведени вкупно 9 (девет) случаи на медијација, согласно прибавените извештаи кои лиценцираните медијатори ги доставуваат до Министерството.⁸

Од вкупно заведените девет постапки на медијација, спогодба е постигната во еден предмет, додека во останатите 8 (осум) предмети медијацијата воопшто и не почнала поради тоа што страните не покажале интерес за вонсудско решавање на спорот.

Се' уште се очекува да се постигнат значајни позитивни резултати од воведувањето на задолжителниот обид на медијација со измените на ЗПП кои стапија во сила од февруари 2016 година. Меѓутоа, медијаторите кои работеа според старата регулативата за медијација која е неважечка и тие не поседуваат лиценца, односно не полагаа испит за медијатор, се уште фигурираат како членови на старата комора на медијатори (која се уште правно постои, иако не е активна) и постапуваат по барањата на страни заинтересирани за спроведување на медијација. Во

⁶ http://www.pravda.gov.mk/documents/medijatori_2.pdf

⁷ <http://www.pravo.org.mk/documentDetail.php?id=289>

⁸ Официјални податоци од Министерството за правда.

недостиг на нова комора на медијатори и иницијатива од ресорното министерство за надминување на овој горлив проблем, од ургентно значење за подобрување на состојбата е да се надмине лошата состојба со невоедначеност на правилата што се содржат во различните правни акти за регулирање на медијацијата.⁹

По однос на промоцијата на медијацијата, во текот на месец септември, активностите ги интензивираше и Асоцијацијата за поддршка на медијацијата при Стопанската Комора на Македонија. Одржани беа три еднодневни бесплатни семинари во градовите Прилеп, Битола и Скопје, на тема „Медијацијата како ефикасен начин на вонсудско решавање на споровите“, а целна група беа претставници од бизнис секторот кои се запознаа со основните начела на постапката на медијацијата, разликите со судската постапка, како и кои спорови се медијабилни а кои не, односно во кои случаи може да се обратат кај медијатор.¹⁰

Активностите на АПМ во месец септември беа насочени и кон промоција на брошурата за популаризација на медијацијата под мотото; „промоција – афирмација-успех“ на прес конференција одржана во просториите на Стопанската Комора на Македонија на која е исто така промовирана и интернет страната на Асоцијацијата.¹¹

Во периодот од 26 септември до 28 септември, во Скопје е одржана обука за мирно решавање на работните спорови, според меѓународни стандарди на МОТ, на која беа обучени 17 лица¹² Обучувачите на оваа обука беа три членови кои истовремено се и дел од основачите на АПАРС и сертифицирани обучувачи за мирно решавање на работни спорови од ИТЦ при МОТ. Еден од обучувачите е исто така илиценциран медијатор според Законот за медијација.¹³

⁹ Официјални податоци од судовите со проширена надлежност / интервјуа со лиценцирани медијатори

¹⁰ <http://www.mchamber.org.mk/>

¹¹ www.apm.mk

¹² Интервју со обучувач како дел од *EU-funded Project Promoting Social Dialogue*

¹³ Интервју со обучувачи за мирно решавање на работни спорови